

Отримано: 7 травня 2018 р.

Прорецензовано: 29 травня 2018 р.

Прийнято до друку: 1 червня 2018 р.

e-mail: natasietko@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-2(70)-243-246

Щербій Н. О. Аугментативний рід дії у слов'янських мовах: фінально-пейоративна і фінально-меліоративна група. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 2(70), червень. С. 243–246.

УДК: 81'37: 811.161.2+811.162.1

Щербій Наталія Олегівна,

кандидат філологічних наук

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

АУГМЕНТАТИВНИЙ РІД ДІЇ У СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВАХ: ФІНАЛЬНО-ПЕЙОРАТИВНА І ФІНАЛЬНО-МЕЛІОРАТИВНА ГРУПА

У статті проаналізовано різні підходи мовознавців до витлумачення дієслівних родів дії. Охарактеризовано термінологічний апарат. Розглянуто дієслова аугментативного (результативного) роду дії з формантами до- + -ся та їх функціональні еквіваленти в сучасних слов'янських літературних мовах у зіставному аспекті. Проаналізовано вживання таких дієслів у сучасних художніх текстах.

Ключові слова: категорія родів дії, дієслово, префікс, постфікс, результатив, рефлексивний показник.

Щербій Наталья Олеговна,

кандидат филологических наук,

Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника

АУГМЕНТАТИВНИЙ РОД ДЕЙСТВИЯ В СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ: ФИНАЛЬНЦ-ПЕЙОРАТИВНАЯ И ФИНАЛЬНО-МЕЛИОРАТИВНАЯ ГРУППА

В статье проанализированы разные подходы языковедов к истолкованию глагольных родов действия. Охарактеризован терминологический аппарат. Рассматриваются глаголы аугментативного (результативного) рода действия и их функциональные эквиваленты в современных славянских литературных языках в сопоставительном аспекте. Проанализировано употребление таких глаголов в современных художественных текстах.

Ключевые слова: категория родов действия, глагол, постфикс, результативный род действия, рефлексивный показатель.

Nataliia Shcherbii,

Ph.D., Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

AUGMENTED MODES OF ACTION IN SLAVIC LANGUAGES: FINAL-PYORATIVE AND FINAL-MELIORATIVE GROUP

The paper presents the classification of verbal derivatives according to Aktionsart in Polish (Verbs containing modificational formatives). In the first part of this paper the main aim is to describe a research project about the semantic--derivational category of Aktionsarten in Slavonic languages. The second part of this paper focuses on the characterization of resultative types of verbal action. In the author's opinion, the category of aktionsart is a semantic-word formation category, one that includes motivated verbs with formal markers (prefix, postfix, functional word) of semantic change of the base verb. Taking into consideration that word formation models are polysemic, the verb classes of aktionsart can be specified not by formal factors but by semantic ones. Consequently, the content of the category of aktionsart is determined by word formation and semantics together. Another key problem is the connection between the category of aktionsart and category of grammatical aspect and the sphere of word formation. The article deals with the resultative category of the «modes of action» (Aktionsart) and its functional equivalents in modern literary Slavic languages in contrastive aspect. The results of this comparison with examples from the modern literature are presented in the article.

Key words: category modes of action (Aktionsart), verb, prefix, postfix, function word, resultative.

Постановка проблеми. Однією з найбільш дискусійних в українському та зарубіжному мовознавстві є категорія родів дієслівної дії, зокрема через невизначеність її статусу, термінології та класифікації. Складність категорії полягає в тому, що вона об'єднує за ознакою подібності змісту різнорівневі й різнопланові засоби мови – лексичні, граматичні, словотвірні [9, с. 10], між якими не завжди можна провести чітку межу [5, с. 218].

Аналіз досліджень. Уперше у видовій системі слов'янських мов роди дієслівної дії виділив шведський учений З. Агрелль у праці «Видові відмінності й творення родів дії в польських дієсловах» (1908). Пізніше проблемою родів дієслівної дії займалися українські (І. Вихованець, К. Городенська, В. Русанівський, С. Соколова, А. Загнітко) польські (Я. Ставницька, Е. Кошмідер), чеські (Ф. Травнічек, Ф. Копечний), сербські (Б. Тошович, М. Іванович), російські (М. Шелякин, С. Петрухина, О. Бондарко, Л. Буланін, Ю. Маслов), словацькі (Е. Секанінова, М. Соколова) та інші мовознавці. Роди дії (РД) розглядають у різних мовознавчих вимірах: як семантичні угруповання (категорії), лексико-семантичні групи, лексико-граматичні розряди, морфолого-словотвірні категорії чи словотвірні величини. Проте єдиного погляду серед дослідників щодо визначення та класифікації категорії родів дії сформовано не було, чим і зумовлена **актуальність** дослідження.

Мета статті: описати та зіставити дієслова результативного роду дії в слов'янських мовах. **Завдання** запропонованої статті: визначити статус категорії родів дії в сучасному мовознавстві, проаналізувати засоби вираження та специфічні семантичні ознаки дієслів результативного роду дії в слов'янських мовах; дослідити їхнє вживання в сучасних художніх текстах.

Виклад основного матеріалу. У слов'янських граматиках існують різні терміни на позначення родів дієслівної дії, зокрема *рід дієслівної дії*, *рід дії* (укр.), *rodzaj czynności*, *rodzaj akcji* (пол.), *способ глагольного действия*, *совершаемость*

глагольного дійства (рос.) *spůsob slovesného deja* (словац.), *způsob slovesného děje* (чеськ.) та термін-інтернаціоналізм *Aktionsart*. В. Русанівський під терміном “роди дієслівної дії розуміє підпорядковану загальній категорії аспектуальності граматичну категорію, основу якої становлять пари дієслів, одне з яких характеризується додатковим семантичним значенням повторюваності, розподільності, одноратності й под.” [11, с. 578]. У Новому енциклопедичному словнику чеської мови *způsob slovesného děje* трактується як: 1) словотвірна категорія, яка утворюється за допомогою приєднання до дієслова префіксів, суфіксів та клітичних морфем (*se, si*) в результаті чого змінюється лексичне значення дієслова; 2) другий підхід є домінуючим і розглядає не як похідну дериваційну категорію, а як семантичну [17].

Аспект дії (саме такий термін А. Загнітка вживає щодо категорії родів дієслівної дії) безпосередньо пов’язаний з семантикою дієслова [5, с. 218]. Головна відмінність між аспектами дії полягає не в морфемах, за допомогою яких вони утворюються, а у значенні й особливостях взаємодії з видом, синтаксичному вживанні і словотвірній співвідносності / неспіввідносності [9, с. 5-12]. До акціональності належать лише такі структурно-семантичні групи дієслів, у яких значення дії, назване простим дієсловом, певним чином обмежується, змінюється чи модифікується словотвірним формантом [1, с. 12]. Як вважає М. Іванович, основною ознакою акціональності є гетерогенність змісту, оскільки кожен з родів дії має власні семантичні та формальні властивості в межах самої акціональності, так і в рамках семантичних категорій вищого рангу [7, с. 210].

Вважаємо, що роди дієслівної дії – це складна міжрівнева категорія, що позначає спосіб перебігу дії в часі і знаходиться на межі словотвору, семантики та синтаксису, оскільки значення нової лексеми, утвореної за допомогою словотвірних засобів (префіксів, суфіксів та постфіксів), зрозуміле подекуди тільки в контексті.

Немає єдиного погляду серед дослідників і щодо класифікації родів дієслівної дії. Так, О. Ісаченко нараховує 13, В. Русанівський, Н. Авілова – 18, М. Шелякин, О. Бондарко – 23, А. Holvoet (який запропонував найбільш поширену і продуктивну класифікацію польського дієслова) – 10, Я. Ставницька – близько 20 (які об’єднуються в 3 великі групи – темпоральні, квантифікаційні та ітеративні модифікації). В. Русанівський поділяє роди дії в українській мові на чотири групи (розряди), а саме: 1) результативні роди дії, які позначають різні способи експлікації досягнення дією результату; 2) фазові роди дії, які позначають різні фази реалізації дії (початок, тривання, кінець); 3) кількісні роди дії, які вказують або на цілісність, або на розчленованість (пунктирність) дії; 4) роди дії, які позначають ступінь інтенсивності вияву дії; кожна з груп родів дії поділяється, у свою чергу, на кілька окремих родів дії [11, с. 202]. М. Іванович виділяє 4 комплекси родів дієслівної дії, такі як: фазові, детермінативні, кратні та градуальні значення, які у свою чергу поділяються на точніші протиставлення [7, с. 210].

І. Р. Вихованець та К. Г. Городенська вважають, що результативний дієслівний рід формують одновидові дієслова доконаного виду, які утворилися від дієслів конкретної фізичної дії зі значенням ‘створення чого-небудь’, причому в ньому результативне значення невіддільне від кількісного, нагромаджувального [4, с. 241]. Так, Ю. П. Князев, досліджуючи рефлексив у слов’янських мовах, не виділяє в окрему групу дієслова з результативним значенням [8, с. 258-268]. К. Вільчевська “*czasowniki rezultatywne*” вважає одним з найпродуктивніших класів зворотних дієслів у польській мові [20, с. 54-60]. Градуальність не є акціональною категорією у вузькому розумінні і займає периферійну позицію в системі акціональних значень, оскільки модифікує не часові характеристики, а цілісність, тривалість, багатократність та результат (ефект) [7, с. 214].

Серед дослідників немає єдиного погляду щодо класифікації префіксально-постфіксальних дієслів результативного роду дії. Так, М. Шелякин виділяє термінативно-дуративні (термінативно-тривалі) і термінативно-інтенсивні роди дії, які об’єднують дієслова зі значенням ‘значна протяжність повторюваної або тривалої (дуративної) дії чи інтенсивність у вияві дії’ і утворюються за допомогою 6 префіксів: *na-, za-, raz-, / rac-, do-, iz- / uc-, y-* і постфікса *-ся*. Семантично до них близькі дієслова з префіксом *пере-* і постфіксом *-ся*. Окрім аспектуальних ознак ці дієслова об’єднуються і за словотвірним принципом – утворюються від неперехідних неграничних дієслів зі значенням дії осіб і вказують на інтенсивність дії в сфері самих виконавців. [14, с. 189-196]. А. Зализняк, А. Шмелев окрім вищеперелічених префіксів виділяє ще префікс *вы-*. Слідом за цими дослідниками польський мовознавець Я. Ставницька також описує дієслова з цими префіксами в межах аргументативного роду дії [19, с. 149]. М. Іванович в межах комплексу кількісно-градуальних родів дії виділяє інтенсив позитивного результату (*ви-, do- + -ся*) та інтенсив негативного результату (*do- + -ся, za-*), в сербській мові обидві групи представлені префіксом *из-* [7, с. 212]. У чеській мові інтенсивно-результативні дієслова представлені також формантами *do- + se / si*, типу: *dokopali se, dočist se, doprat se, dohospodařit se, dovařit se*. Наприклад: ... **dočtete se, zda jsou lidé ještě ochotni si utahovat opasky (ČNK)**.

С. Соколова вважає, що дієслова, утворені префіксально-постфіксальним способом, мають складнішу аспектуальну семантику порівняно з дієсловами з одноморфемним способом вираження. Цим способом утворені насамперед роди дієслівної дії доконаного виду, що позначають велику інтенсивність дії. Так, дослідниця серед префіксально-постфіксальних дієслів виділяє досягальний або сатуративний, фінально-негативний або пейоративний та тривало-посилювальний (позитивний) роди дії, які часто можна визначити лише за допомогою контексту [12, с. 66].

Предметом цього дослідження є дієслова дії та стану, утворені префіксально-постфіксальним способом за допомогою префікса *do-* і постфікса *-ся*, які мають квантитативне значення і позначають досягнення цілі, результату, бажаного наслідку за допомогою попереднього, довготривалого виконання дії, яка закладена в значенні безафіксного активного дієслова, що служить основою. Результативне значення невіддільне від кількісного, нагромаджувального [4, с. 241]. Фінітивний префікс *do-* уживають із дієсловами конкретної фізичної дії на позначення завершальності процесу [3, с. 153]. Утворення дієслів з префіксом *do-* // *do- + się // -ся* характеризується високою продуктивністю в західнослов’янських мовах: *dochować się, doczekać się, dozwonić się, dogadać się, domyślić się, dopukać się, dorobić się, dosłuchać się, dopatrywać się, doszukiwać się, dopraszać się // дочекатися, додзвонитися, дослухатися, доробитися, дошукатися, достукатися*.

Серед дієслів з формантом *do- + -ся* можна виділити дві підгрупи – фінально-пейоративну і фінально-меліоративну. Дієслова зі значенням ‘досягнути якоїсь цілі в результаті виконання довготривалої і інтенсивної дії (часто з додатковим компонентом ‘перемогти труднощі’)’. Я. Ставницька об’єднує в доволі численну фінально-меліоративну підгрупу. За допомогою цих формантів виражається семантика надмірності дії з позитивною конотацією: *doliczyć się, doszukać się, dostukać się, dozwonić się, dokształcić się, dopatrzeć się, dotłuc się, domyślić się, dosłużyć się, dobić się // додзвонитися, дочекатися*,

догадатися, довчитися, достоятися (у черзі за чимось), дозукатися, докричатися (до когось, щоб почути), додуматися (до чогось розумного). Семантика дієслів з позитивною конотацією зумовлена активною участю суб'єкта в дії, реалізація якої призводить до досягнення мети [19, с. 154]. Шелякин префіксально-суфіксальні утворення з префіксом *до-* + постфікс *-ся* зі значенням 'наполегливого, підсилено-інтенсивного і тривалого здійснення результативної дії' об'єднує в підгрупу тривало-підсиленого способу дії, яка виокремлюється в кількісно-інтенсивній групі спеціально-результативного способу дії [14, с. 183-186]. Порівняймо: *Raczej liczyli na to i stwarzali takie warunki, abym domyślił się, że ustalony wcześniej model współpracy jest już nieaktualny. I żebym sam powiedział: wyjeżdżam (R. Kapuściński)* – цілісно-результативна семантика виділеного дієслова зумовлена інтенсивністю і тривалістю процесу мислення над об'єктом дії. *Ida patrzy w jego twarz uważnie, doszukując się tam wyjaśnienia: uśmiech będzie oznaczał, że to taki żart, poważna mina, iż jest po prostu ekscentryczny, może też ma kłopoty z pamięcią, może z powodu wieku, choć nie wygląda na zniezdolęzniętego staruszka (O. Tokarczuk)* – виділене дієслово характеризується тривалістю, інтенсивністю та ретельністю процесу мислення, який суб'єкт учиняє над об'єктом, результатом такого процесу буде зовнішній вияв емоційного стану суб'єкта. У наведеному реченні *Hi, przedczucia – były: przedczucia nigdy nie заводять, to тільки цілеспрямована сила нашого „хочу!” перебиває їхній голос, заважає dosłuchat się (Л. Костенко)* виділене дієслово означає фізіологічний і мислиневий процес із тривалою та інтенсивною дією.

Фінально-пейоративна підгрупа виражає значення 'приведення до небажаних наслідків через надмірне виконання дії чи перебування в певному стані' ('небажаний результат', 'збільшена інтенсивність', 'надмірна тривалість інтервалу виконаної дії'). О. Ісаченко приписує таким дієсловом значення 'небажаний результат' [6], М. Шелякин об'єднує їх у фінально-негативну групу і вказує, що вони виражають як надмірність разового, так і кратного прояву дії з негативними для суб'єкта наслідками [14; с. 190].

Негативна конотація може проявлятися через втому суб'єкта чи поганий стан здоров'я (*досміятися, доходитися, добігатися, добазікатися, дострибатися, дожартуватися*), рідше – через негативні суспільні наслідки (*догратися, допарубкуватися, додіуватися, дохазяйнуватися, докозакуватися*). Проаналізуємо: *Чула моя душа, що тут не обійдеться без чепе, – знову гуде Тритузний. – За таким фруктом треба було в сто очей дивитись, а ми йому: ось на „Дон-Кіхота” читай, скоро Матюшу в „Мартині Борулі” гратимеш... От і догнались... (О. Гончар)* – семантика дії виділеного дієслова пов'язана з тривалістю та інтенсивністю виконання фізичного процесу, результат якого мав негативний характер.

Залежно від ступеня вираження негативного значення дієслова цієї підгрупи можна поділити на 4 класи [18, с. 27-28]: дієслова, що позначають негативну дію з сильною від'ємною конотацією (*докрастися, добрехатися, допитися, доборотися, допрацюватися, допустуватися, догратися*) та дієслова зі слабкою від'ємною конотацією (*добалакатися, добазікатися, допарубкуватися, допанькатися, доплигатися, довеишатися, дореготатися, довчитися*), дієслова, що позначають нейтральну дію (*досидітися, долежатися, добратися, домуруватися, доспіватися, доміркуватися, докочатися, домчатися, донохатися, добудитися, дописатися, допитатися, доплентатися, досваритися*), а також дієслова з позитивною або близькою до позитивної конотацією (*доробитися, дохазяйнуватися, добиватися, добудуватися, допроситися, дорахуватися*).

Деякі дієслова можуть виражати як негативне, так і позитивне значення. Наприклад, *докричатися* – 1) Довго кричачи, домогтися того, щоб хто-небудь почув, відгукнувся; *Докричатися до тих, від кого це залежить: в Україні не тільки страшно жити, а й страшно помирати, бо коли людина і за життя в цій країні не становить цінності, то після смерті з нею й поготів церемонитися нічого (Б. Левандовський)*. 2) Довго кричачи, зазнати чогось неприємного. *Кричав так, Міловице, твої свекор і докричався до того, що прийшли до його двору одного дня люди з міліції, звалили на землю й тяжко побили ногами так, що не міг він більше ні ворухнутися, ні дихати, а тільки лежав і дивився широко розплющеними очима в небо. (З. Луценко)*.

Для західнослов'янських мов ця підгрупа не властива і значення передається описовими конструкціями, хоча Н. Ананьева виділяє 5 польських дієслів з негативною конотацією, а саме [2, с. 43]: *doigrać się, dowojować się, dopytać się, dokrzyzczeć się, dośpiewać się*. Окрім дієслова *doigrać się*, яке має значення «ponieść skutki złego lub lekkomyślnego postępowania» [SJP] інші дієслова не відповідають значенню цієї підгрупи, оскільки дієслово *dowojować się* є розмовним і має значення «walcząc, zyskać coś lub stracić», що в контексті може набувати як негативного, так і позитивного забарвлення (Я. Ставницька як приклад також наводить тільки цих два дієслова [19, с. 163]), дієслово *dopytać się – dopytywać się* зі значенням «prytając usilnie, dowiedzieć się czegoś» варто віднести до фінально-меліоративної підгрупи, бо виражає позитивний результат виконаної дії; дієслів *dośpiewać się, dokrzyzczeć się* SJP не фіксує, останнє згадується в Словнику польської мови під редакцією В. Дорошевського, проте колись воно мало як позитивну, так і негативну конотації.

У словацькій мові дієслова з префіксом *do-* + *zvratné slovesá sa, si* можуть мати модальні значення 1) 'vykonanie deja vo veľkej miere': *doriúbat' sa* (= hovor. expr. veľmi sa opit'); 2) 'dosiahnutie kladného výsledku vynaložením veľkého úsilia': *dozvonit' sa, dočkať sa*. Наприклад: *Dočkať sa odpovede od samotného najmocnejšieho muža planéty. Ten mu pogratuloval k narodeninám (Інтернет публіцистика)* – виділене дієслово позначає тривалу дію, яка спричинила позитивний результат, тобто дієслово можна віднести до результативного роду дії фінально-меліоративної підгрупи [16, с. 102].

Як зазначає О. Петрухін, інтенсивність і тривалість дії особливо чітко простежується при наявності парного дієслова зі значенням нейтрального результату, наприклад: *шукати – знайти – дошукатися, будити – розбудити – добудитися*, але можуть бути виражені і при відсутності такої пари, наприклад: *просити – допроситися, дзвонити – додзвонитися*, що дає можливість таким дієсловом позначати нейтральну конотацію [10, с. 214].

Як стверджує В. Барчук, якщо у дієсловах з префіксом *до-* та постфіксом *-ся (-сь)* результативне значення, то це ставить під сумнів фінітивну семантику цього префікса, адже постфікс може модифікувати значення, однак не виражає семантику інтервалу [3, с. 154]. Цілісно-результативна семантика дієслів з префіксом *до-* + *-ся* має лексичний характер і є супровідною, оскільки у цих дієслів очевидним є не результат, а фінітивний синктеризм [3, с. 172].

Висновки та перспективи дослідження. Отже, результативний рід дії є одним із найпродуктивніших семантичних класів дієслів польської та української мов. Найбільший клас префіксально-постфіксальних результативів становлять квантитативні дієслова, які позначають ітеративний (багаторазовий), тривалий перебіг дій і станів. Для вираження результату інтенсивної дії в східно- та західнослов'янських мовах використовується префікс *до-*, *до-* + постфікс *-ся* (клітик *się / se*,

сі). Особливістю східнослов'янських мов, на відміну від західнослов'янських, є можливість префіксально-постфіксальних дієслів з формантами *до-*, *–ся* набувати ще й значення надмірної інтенсивності з негативним забарвленням. (типу *добігатися, догратися, допарубкуватися*). У чеській та словацькій мовах такі конструкції відсутні, а в польській мові представлені тільки одним дієсловом. Для комплексної характеристики категорії результативного роду дії варто провести порівняльне дослідження й в інших слов'янських мовах.

Література:

1. Авилова Н. С. Вид глагола и семантика глагольного слова / Н. С. Авилова. – Москва, 1976. – 318 с.
2. Ананьева Н. Е. Приставочные глаголы с префиксом до-/до- в современном русском и польском языках / Н. Е. Ананьева // Исследования по глаголу в славянских языках. Глагольная лексика с точки зрения семантики, словообразования, грамматики. – М.: Филология, 1996. – С. 34–49.
3. Барчук В. М. Граматична темпоральність: Інтервал. Час. Таксис: Монографія / В. М. Барчук. – Івано-Франківськ: Сімік, 2011. – 416 с.
4. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматики укр. мови / За ред. І. Вихованця. – К.: Унів. вид-во “Пульсари”, 2004. – 400 с.
5. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Морфологія: Монографія / А. П. Загнітко. – Донецьк: Дон ДУ, 1996. – 437 с.
6. Исаченко А. В. Грамматический строй русского языка в сопоставлении с словацким: Морфология / А. В. Исаченко. – 2-е изд. – М., 2003. – С. 6.
7. Іванович М. Роди дієслівної дії в зіставному аспекті (на матеріалі української і сербської мов) / Мілена Іванович // *Ukrainistika: minulost, přítomnost a budoucnost III: jazyk: Masarykova Univerzita Filozofická Fakulta Ústav Slavistiky*. – Brno: Jan Sojnek – Galium, 2015. – S. 209-218.
8. Князев Ю. П. Грамматическая семантика: Русский язык в типологической перспективе / Ю. П. Князев. – М.: Языки славянских культур, 2007. – 704 с.
9. Маслов Ю. С. Очерки по аспектологии / Ю. С. Маслов. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1984. – 263 с.
10. Петрухина Е. В. Аспектуальные категории глагола в русском языке в сопоставлении с чешским, словацким, польским и болгарским языками / Е. В. Петрухина. – М.: Изд-во МГУ, 2000. – 256 с.
11. Русанівський В. М. Роди дії // *Українська мова: Енциклопедія* / Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), Зяблюк М. П. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Вид-во “Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.
12. Соколова С. Роди дієслівної дії з неодноморфемними способами вираження у сучасній українській мові / С. Соколова // *Ucrainica II. Současná ukrainistika. Problémy jazyka, literatury a kultury / Sborník článků*. – 1. Část. – Olomouc, 2006. – S. 65-70.
13. Теория функциональной грамматики: Введение. Аспектуальность. Таксис / Под ред. А. В. Бондарко. – Л.: Наука, 1987. – 348 с.
14. Шелякин М. А. Категория вида и способы действия русского глагола / М. А. Шелякин. – Таллин: Валгус, 1983. – 216 с.
15. Holvoet A. Aspekt i rodzaje czynności / A. Holvoet // „Poradnik Językowy” 4, 1986. – s. 237–246.
16. Janočková N. Spracovanie slovesného vidu v Slovníku súčasného slovenského jazyka / Nicol Janočková // *Lexikografie v kontextu informační společnosti*, 2008, s. 95–111.
17. Nový encyklopedický slovník češtiny online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.czechency.org/>
18. Rutkowska M. Nie znane polszczyźnie rosyjskie prefigowane derywaty odczasownikowe z elementem –sja typu „doleżat’sja”, „priest’sja” / Maria Rutkowska. – Polska Akademia Nauk. Komitet Słowianoznawstwa. – Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo PAN, 1981. С-
19. Stawnicka J. Studium porównawcze nad kategorią semantyczno-słowotwórczą Aktionsarten w języku rosyjskim i polskim. Tom I: Czasowniki z formantami modyfikacyjnymi / J. Stawnicka. – Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2009. – 287 s.
20. Wilczewska K. Czasowniki zwrotne we współczesnej polszczyźnie / K. Wilczewska. – Toruń: PWN, 1966. – 171 s.